

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

2015 METŲ RUGSĖJO, SPALIO MĖNESIŲ TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

**PARENGTA LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO
TEISĖS TYRIMŲ IR APIBENDRINIMO DEPARTAMENTO**

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir LAT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informavimo tikslais. Oficialius ir pilnus sprendimų tekstus galite rasti LAT interneto svetainėje www.lat.lt.

TURINYS

I. ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLOS	3
ATPK 41² straipsnio 1 dalies taikymas	3
<i>Dėl Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnų reikalavimų nevykdymo</i>	<i>3</i>
ATPK 126 straipsnio 1 dalies ir 127 straipsnio 3 dalies taikymas	3
<i>Dėl dvigubo nubaudimo veiką papildomai kvalifikuojant pagal ATPK 126 straipsnio 1 dalį, kai padarytas ATPK 127 straipsnio 3 dalyje nurodytas pažeidimas</i>	<i>3</i>
ATPK 163² straipsnio 4 dalies ir 171² straipsnio 1 dalies taikymas	4
<i>Dėl ATPK 163² straipsnio 4 dalyje ir 171² straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinės teisės pažeidimų atribojimo</i>	<i>4</i>
ATPK 281 straipsnio taikymas	5
<i>Dėl teritorinio teisingumo taisyklių pažeidimo</i>	<i>5</i>
II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS	5
1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas	5
BK 184 straipsnio 2 dalies taikymas	5
<i>Dėl BK 184 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto požymio – turtinės teisės iššvaistymo</i>	<i>5</i>
BK 211 straipsnio taikymas	6
<i>Dėl komercine paslaptimi laikomos informacijos ir padarytos didelės turtinės žalos nustatymo</i>	<i>6</i>
BK 245 straipsnio taikymas	7
<i>Dėl teismo sprendimo, kuriuo patenkintas prevencinis ieškinys, nevykdymo</i>	<i>8</i>
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas	8
BPK 320 straipsnio 3 dalies, 332 straipsnio 3, 5 dalių, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies taikymas	8
<i>Dėl apeliacinės instancijos teismo pareigos motyvuoti sprendimą</i>	<i>9</i>
III. CIVILINĖS BYLOS	10
Asmenys	10
<i>Dėl akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindų pažeidus akcininkų susirinkimo sušaukimo tvarką</i>	<i>10</i>
<i>Dėl akcininkų teisės į dividendus</i>	<i>10</i>
Daiktinė teisė	11
<i>Dėl daugiabučio namo administratoriaus teisės pareikšti ieškinį, ginčijant daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkų sudarytą jungtinės veiklos sutartį</i>	<i>11</i>
Sutarčių teisė	12
<i>Dėl draudimo diferencijuoti draudimo įmokos dydį atsižvelgiant į transporto priemonės naudojimo teritoriją</i>	<i>12</i>
<i>Dėl valstybinės žemės nuomos sutarties, sudarytos ne aukciono būdu, nutraukimo nuomotojo reikalavimu prieš terminą</i>	<i>13</i>
<i>Dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių su mokymu susijusių išlaidų priteisimą, kai asmuo vidaus tarnyboje neišstarnauja reikalaujamo metų kiekio, aiškinimo ir taikymo</i>	<i>13</i>
Viešieji pirkimai	14
<i>Dėl tiekėjų, atsisakiusių su perkančiąja organizacija pasirašyti viešojo pirkimo sutartį, atsakomybės kvalifikavimo bei nuostolių, kilusių perkančiajai organizacijai dėl jų atsisakymo pasirašyti sutartį, apskaičiavimo kriterijų ir konkretaus jų dydžio nustatymo</i>	<i>14</i>
<i>Dėl šalių susitarimo teisinio kvalifikavimo ir perkančiosios organizacijos prievolės sumokėti už paslaugas, suteiktas pasibaigus viešojo pirkimo sutarčių terminui</i>	<i>15</i>
Civilinio proceso teisė	16
<i>Dėl teisės į tinkamą teismo procesą</i>	<i>16</i>
<i>Dėl antstolio teisės areštuoti hipoteka neįkeistą skolininko turtą, kol nėra realizuotas hipoteka įkeistas turtas</i>	<i>16</i>
<i>Dėl išieškotojo išlaidų, patiriamų vykdymo procese šalinant neteisėtos statybos padarinius</i>	<i>17</i>
<i>Dėl draudimo iš esmės peržiūrėti arbitražo teismo sprendimo turinį bei užsienio arbitražo teismo sprendimo atitikties viešajai tvarkai</i>	<i>17</i>
<i>Dėl 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies a) ir b) punktų aiškinimo bei taikymo</i>	<i>18</i>
Darbo teisė	19
<i>Dėl darbo sutarties nutraukimo pagal DK 136 straipsnio 1 dalies 4 punktą</i>	<i>19</i>
<i>Dėl darbuotojo tiesioginės civilinės atsakomybės, kai darbdavys (bendrovė) likviduotas dėl bankroto, ir neturtinės žalos atlyginimo dydžio</i>	<i>20</i>

Restruktūrizavimo teisė.....	21
<i>Dėl galimybės skysti kreditorių susirinkimo nutarimus patvirtinti restruktūrizavimo planą</i>	<i>21</i>
Intelektinės nuosavybės teisė.....	22
<i>Dėl prekių perpakavimo į pakuotes ant kurių nenurodomas prekių ženklo savininkas, jų gamintojas</i>	<i>22</i>

I. ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLOS

ATPK 41² straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnų reikalavimų nevykdymo

Šioje administracinio teisės pažeidimo byloje pirmosios instancijos teismas nubaudė įmonės vadovą pagal ATPK 41² straipsnio 1 dalį bauda už jam pavesto Valstybinės darbo inspekcijos (toliau – VDI) reikalavimo pasitikrinti jo, kaip darbdavio, žinias darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais nevykdymą. Apeliacinės instancijos teismas panaikino pirmosios instancijos teismo nutarimą ir administracinio teisės pažeidimo bylą nutraukė nesant administracinėn atsakomybėn patraukto asmens veiksmuose administracinio teisės pažeidimo įvykio ir sudėties.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, pritardamas apeliacinės instancijos teismo pozicijai, pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) 268 straipsnio 1 dalyje nustatytas darbdaviams atstovaujančių asmenų pareigos pasitikrinti žinias darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais periodiškumas ir tvarka, tačiau negalima reikalavimo pasitikrinti žinias darbuotojų saugo ir sveikatos klausimais taikyti tik darbdaviui (darbdaviui atstovaujančiam asmeniui) asmeniškai. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad įmonės vadovo įsakymu darbdavio pareigos darbuotojų saugos ir sveikatos srityje, vadovaujantis DK 24 straipsniu, Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymu, buvo perduotos įmonės administracijos ir personalo direktorei, įpareigojant ją privalomai pasitikrinti žinias darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bei numatant nurodytas funkcijas; administracijos ir personalo direktorė iki VDI nurodyto termino pasitikrino minėtas žinias, baigdama 0,4 savaitės trukmės Darbdavio, darbdaviui atstovaujančio asmens, darbdavio įgalioto asmens mokymo programą, ir įgijo kompetenciją sudaryti darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, jai išduotas tai patvirtinantis pažymėjimas. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija padarė išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas, nusprenddamas, jog VDI reikalavimas buvo įvykdytas, todėl administracinio teisės pažeidimo byla įmonės vadovui nutrauktina, nepadarė esminių proceso ar materialiosios teisės pažeidimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 13 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-74-222/2015

ATPK 126 straipsnio 1 dalies ir 127 straipsnio 3 dalies taikymas

Dėl dvigubo nubaudimo veiką papildomai kvalifikuojant pagal ATPK 126 straipsnio 1 dalį, kai padarytas ATPK 127 straipsnio 3 dalyje nurodytas pažeidimas

Apžvelgiamoje byloje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad aplinkybė – transporto priemonės vairavimas esant vairuotojui neblaiviam – yra vienas iš ATPK 127 straipsnio 3 dalyje numatyto administracinio teisės pažeidimo objektyviosios pusės požymių. Pagal ATPK 127 straipsnio 3 dalį atsako asmuo, padaręs Kelių eismo taisyklių pažeidimą, sukėlusį kito asmens nežymų sveikatos sutrikdymą (ATPK 127 straipsnio 1 dalis) ar sukėlusį kitiems asmenims priklausančių transporto priemonių, krovinių, kelių, kelio ir kitų įrenginių arba kitokio turto sugadinimą (apgadinimą) (ATPK 127 straipsnio 2 dalis), jei tai padaro būdamas neblaivus arba apsvaigęs nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų. Teisėjų kolegija nurodė, kad neblaivaus asmens padarytas Kelių eismo taisyklių pažeidimas, sukėlęs nežymų sveikatos sutrikdymą ar nulėmęs turto sugadinimą (ATPK 127 straipsnio 3 dalis),

apima ATPK 126 straipsnio 1 dalyje numatytą pažeidimą – transporto priemonės vairavimą esant vairuotojui neblaiviam ir konstatavo, kad administracinėn atsakomybėn patraukto asmens veika (transporto priemonės vairavimas esant vairuotojai neblaiviai) neturėjo būti papildomai kvalifikuota pagal ATPK 126 straipsnio 1 dalį, nes šio asmens nubaudimas ir pagal ATPK 126 straipsnio 1 dalį, ir pagal ATPK 127 straipsnio 3 dalį iš esmės reiškė dvigubą nubaudimą. Dėl to teisėjų kolegija administracinėn atsakomybėn patrauktam asmeniui bylą pagal ATPK 126 straipsnio 1 dalį nutraukė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 20 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-75-222/2015

ATPK 163² straipsnio 4 dalies ir 171² straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl ATPK 163² straipsnio 4 dalyje ir 171² straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinės teisės pažeidimų atribojimo

Šioje administracinio teisės pažeidimo byloje pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nustatė, kad individualios įmonės vadovas D. G., neturėdamas akcizo mokesčio sumokėjimą patvirtinančių dokumentų, keturiuose Mokesčių inspekcijoje neįregistruotose talpyklose laikė įmonei priklausanti akcizais apmokestinamą energinį produktą – naftos produktą dyzeliną, neatitinkantį Privalomųjų kokybės rodiklių reikalavimų, ir taip pažeidė teisės aktų reikalavimus, todėl jam buvo paskirta administracinė nuobauda už ATPK 163² straipsnio 4 dalyje numatyto pažeidimo padarymą. Pareiškėjas šių faktinių aplinkybių neginčijo, tačiau nesutiko su jų teisiniu vertinimu: jo nuomone, D. G. veiksmai turėjo būti vertinami kaip ATPK 171² straipsnio 1 dalyje numatytas pažeidimas, nes teismai netinkamai aiškino ATPK 163² straipsnio 4 dalyje numatyto pažeidimo sudėties požymį – dalyką.

Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo ir Europos Tarybos 2009 m. lapkričio 16 d. reglamento (EB) Nr. 1186/2009 nuostatas, padarė išvadą, kad jose įtvirtinta galimybė atleisti nuo akcizų įvežamus į Bendriją energetinius produktus standartiniuose transporto priemonių bakuose, iš kurių tie produktai tiesiogiai patenka į stacionarios transporto priemonės variklių degalų tiekimo ir tepimo sistemas, t. y. jeigu energetiniai produktai įvežami stacionariuose transporto priemonių bakuose ir tose pačiose transporto priemonėse tiesiogiai sunaudojami. Nesilaikant nuo akcizų mokesčio atleistų degalų laikymo, naudojimo tvarkos (juos naudojant kitu tikslu nei nustato akcizų lengvatos taikymo sąlygos), degalai turi būti apmokestinami importo muitais ir už juos turi būti sumokamas akcizų mokestis.

Šioje byloje pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nustatė, kad į D. G. priklausančios įmonės vilkikus buvo įpiltas Privalomųjų kokybės rodiklių reikalavimų neatitinkantis dyzelinas ir iš jų išpiltas, įmonei gavus pelningą pasiūlymą parduoti keturis vilkikus, nes pirkėjai nemokėjo už kuro bakuose esantį dyzeliną. Taigi pagal bylos duomenis į Lietuvą buvo įvežtas nuo akcizų atleistas energinis produktas dyzelinas, kuris, nesilaikant teisės aktuose įtvirtintos tokio dyzelino naudojimo tvarkos ir nesumokant akcizo mokesčio, buvo išpiltas iš transporto priemonių, kuriomis buvo įvežtas, kuro bakų į nustatyta tvarka Mokesčių inspekcijoje neregistruotas talpyklas.

Kasacinis teismas šioje byloje pažymėjo, kad ATPK 171² straipsnio 1 dalyje (2014 m. birželio 26 d. redakcija, galiojusi pažeidimo padarymo metu) įtvirtinto pažeidimo dalykas yra biokuras, bioalyva, naftos produktai; atsakomybei kilti būtina, kad šie produktai būtų gabenami, laikomi pažeidžiant nustatytą tvarką. Šioje normoje biokuras, bioalyva ir naftos produktai yra išskirti iš kitų akcizais apmokestinamų prekių, todėl ATPK 171² straipsnis yra specialioji norma ATPK 163² straipsnio atžvilgiu. Taip pat teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad ATPK 171² straipsnio 1 dalies norma taikoma tuo atveju, kai minėti produktai įgyti teisėtai, nėra ribotos apyvartos, atitinka Privalomuosius kokybės rodiklių reikalavimus ir yra tinkami naudoti Lietuvoje bei už juos sumokėtas akcizo mokestis, tačiau yra pažeistos jų gabenimo, laikymo taisyklės. Taigi, sprendžiant klausimą, ar administracinėn atsakomybėn patraukto asmens veiksmai atitinka ATPK 163² straipsnio 4 dalyje, ar ATPK 171² straipsnio 1 dalyje numatyto pažeidimo

požymius, svarbu nustatyti ne tik pažeidimo dalyką, produktų laikymo, gabenimo, naudojimo, realizavimo arba prekiavimo jais taisyklių pažeidimus, bet ir tai, ar naftos produktas dyzelinas buvo įgytas teisėtai, ar atitinka Privalomuosius kokybės rodiklių reikalavimus ir yra tinkamas naudoti Lietuvoje, ar už jį sumokėtas akcizo mokesčiai.

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatavo, kad nagrinėjamu atveju administracinėn atsakomybėn patraukto asmens veiksmai negalėjo būti kvalifikuojami pagal ATPK 171² straipsnio 1 dalį, nes pagal byloje nustatytus duomenis šis asmuo neįregistruotose Mokesčių inspekcijoje kuro talpyklose laikė dyzeliną, neatitinkantį Privalomųjų kokybės rodiklių reikalavimų, už kurį nebuvo sumokėtas akcizo mokesčiai; taigi, šio asmens veiksmai atitiko ATPK 163² straipsnio 4 dalyje numatyto pažeidimo sudėtį, nes jis ne tik pažeidė akcizais apmokestinamų prekių laikymo tvarką, bet ir nesumokėjo akcizo mokesčio.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 20 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-73-677/2015

ATPK 281 straipsnio taikymas

Dėl teritorinio teisingumo taisyklių pažeidimo

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas apžvelgiamoje byloje nurodė, kad pagal ATPK 281 straipsnį nepilnamečių, jų tėvų ar juos atstovaujančių asmenų administracinių teisės pažeidimų bylos nagrinėjamos pagal pažeidėjo gyvenamąją vietą. Nagrinėjamu atveju buvo pažeistos teritorinio teisingumo taisyklės, nes administracinėn atsakomybėn patrauktas asmuo pažeidimą padarė būdamas nepilnametis, jo gyvenamoji vieta buvo Švenčionių rajone, tačiau byla išnagrinėjo Vilniaus rajono apylinkės teismas.

Teisėjų kolegija nurodė, kad pirmosios instancijos teismo posėdyje dalyvavo pats nepilnametis, taip pat jo atstovas pagal įstatymą (tėvas), kurie teismo posėdžio metu davė paaiškinimus, t. y. nurodė, kad nepilnametis padarė pažeidimus, dėl kurių nuoširdžiai gailisi, be to, pirmosios instancijos teismo posėdžio metu nei pareiškėjas, nei jo atstovas pagal įstatymą nekėlė klausimo dėl teritorinio teisingumo taisyklių nesilaikymo, o apeliaciniame skunde, kaip ir prašyme atnaujinti administracinio teisės pažeidimo bylą, buvo nurodytas teritorinio teisingumo taisyklių pažeidimas, bet nenurodyti argumentai, kurie leistų spręsti, kaip teritorinio teisingumo taisyklių pažeidimas būtų sutrukdęs teisingai išnagrinėti bylą. Dėl to kasacinis teismas, konstatavęs, kad šiuo atveju nėra pagrindo teigti, jog teritorinio teisingumo taisyklių pažeidimas sutrukdė teisingai išnagrinėti bylą, teritorinio teisingumo taisyklių pažeidimo nepripažino esminiu proceso teisės pažeidimu, t. y. pažeidimu, galėjusiu turėti įtakos neteisėto nutarimo priėmimui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 6 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-72-976/2015

II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas

BK 184 straipsnio 2 dalies taikymas

Dėl BK 184 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto požymio – turtinės teisės iššvaistymo

Šioje baudžiamojoje byloje kasaciniu skundu Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroras nesutiko su apeliacinės instancijos teismo priimtu išteisinamuoju nuosprendžiu A. Z. Anot kasatoriaus, A. Z., pasirašydamas statybos rangos sutartį ir paprastąjį 440 300 Lt (127 519,69 Eur) vekselį, neketindamas vykdyti sutartinių įsipareigojimų, neteisėtai perdavė jį UAB „V.“ atsakingiems asmenims. Taip UAB „V.“ įgijo teisę reikalauti iš UAB „B.“ sumokėti 440 300 Lt (127 519,69 Eur),

o A. Z. tyčia iššvaistė jam einamų pareigų pagrindu patikėtą didelės vertės – 440 300 Lt (127 519,69 Eur) – svetimą UAB „B.“ turtinę teisę. UAB „V.“, po to, reikalavimo perleidimo sutartimi perleido reikalavimo teises UAB „U.“, kurios atsakingi asmenys kreipėsi į teismą dėl UAB „B.“ bankroto bylos išskėlimo, kas teismo nutartimi ir buvo padaryta.

Teisėjų kolegija šioje byloje, be kita ko, atkreipė dėmesį į tai, kad statybos rangos sutartyje yra įtvirtinti darbų atlikimo terminai, pagal kuriuos UAB „B.“ įsipareigojo remonto darbus pradėti 2009 m. vasario 2 d. ir baigti ne vėliau kaip 2009 m. gegužės 7 d. Kadangi vekselis pripažįstamas kaip prievolės užtikrinimo priemonė (šiuo atveju statybos rangos sutarties), tad sudarius šią rangos sutartį ir pasirašius šios prievolės užtikrinimui 2008 m. lapkričio 17 d. paprastąjį neprotestuotiną vekselį tarp UAB „B.“ ir UAB „V.“ susiklostė civiliniai teisiniai santykiai. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.87 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad laidavimas baigiasi tuo pačiu metu kaip ir juo užtikrinama prievolė. Taigi šioje baudžiamojoje byloje prievolės užtikrinimas 440 300 Lt (127 519,69 Eur) vekseliu turėjo pasibaigti įvykdžius pagrindinę prievolę – statybos remonto darbus, ne vėliau kaip 2009 m. gegužės 7 d. Taip paprastojo neprotestuotino vekselio pasirašymas jo sudarymo dieną nesukėlė UAB „B.“ jokių turtinių padarinių ir neįpareigojo bendrovės besąlygiškai šio vekselio apmokėti iki 2009 m. gegužės 7 d. Prievolė pagal šį vekselį apmokėti UAB „V.“ 440 300 Lt (127 519,69 Eur) kilo tik po 2009 m. gegužės 7 d., t. y. tik po to, kai bendrovė neįvykdė ir nesiėmė vykdyti pagrindinės prievolės – statybos rangos sutarties.

Taigi, kaip nurodė kasacinis teismas, pagal byloje nustatytas aplinkybes A. Z. veiksmai išrašant UAB „V.“ paprastą neprotestuotiną vekselį, užtikrinantį statybų rangos sutarties vykdymą, negali būti pripažinti turinčiais BK 184 straipsnio 2 dalyje numatytos nusikalstamos veikos požymių. Šios baudžiamosios bylos kontekste UAB „B.“ direktoriaus A. Z. priimtų įsipareigojimų perleidimas UAB „V.“ negali būti vertinamas kaip turtinės teisės iššvaistymas BK 184 straipsnio 2 dalies prasme net ir nustatius šio sandorio neteisėtumą ir prieštaravimą įmonės interesams. Tokios turtinės teisės iššvaistymo būdas išeitų už BK 184 straipsnyje kriminalizuotos turtinės teisės iššvaistymo aiškinimo ribų, nes tai būtų ne tik plečiamasis baudžiamosios teisės normos aiškinimas (šiuo atveju išplėsta kriminalizacija nebūtų pateisinama), bet jis prieštarautų ir kasacinio teismo praktikai. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas pritarė apeliacinės instancijos teismo išvadai dėl A. Z. išsteisinimo pagal BK 184 straipsnio 2 dalį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinės septynių teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-234-942/2015

BK 211 straipsnio taikymas

Dėl komercine paslaptimi laikomos informacijos ir padarytos didelės turtinės žalos nustatymo

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas šioje baudžiamojoje byloje nurodė, kad komercinės paslapties atskleidimo būtinieji objektyvieji požymiai yra dalykas – komercine paslaptimi laikoma informacija, veika – komercine paslaptimi laikomos informacijos atskleidimas, padariniai – didelės turtinės žalos nukentėjusiajam atsiradimas ir priežastinis ryšys tarp šios veikos ir atsiradusios didelės turtinės žalos. BK 211 straipsnyje įtvirtintas požymis „komercinė paslaptis“ reiškia, kad turi būti nustatyti informacijos, laikomos komercine paslaptimi, teisiniai pagrindai: 1) parengtas komercinę paslaptį sudarančių žinių sąrašas; 2) nustatyti asmenys, kuriems atliekant pareigas gali būti suteikiama teisė susipažinti su informacija, esančia komercine paslaptimi; 3) nustatyta tokių asmenų supažindinimo su komercinę paslaptį sudarančiomis žiniomis tvarka; 4) šių asmenų atsakomybė už šios informacijos atskleidimą. Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad buvo išsiųsti 54 laišškai galbūt su informacija, kurią įmonės savininkai priskyrė komercinei paslapčiai, bendrai nurodant informacijos pobūdį, tačiau nesiėmė priemonių tiksliai atskleisti, kiek ir kokios informacijos kuriuose laiškuose buvo. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad

informacijos konkretumas, tikslus įvardijimas atskleidžiant nusikalstamos veikos dalyką tokio pobūdžio bylose yra itin svarbus, nes nuo to priklauso teisingas informacijos vertės vertinimas, kartu tai yra ir esminė aplinkybė vėliau teisingai sprendžiant dėl kitų objektyviųjų veikos požymių.

Teisėjų kolegija konstatavo, kad teismas, nagrinėdamas bylą dėl BK 211 straipsnio taikymo, privalo patikrinti, ar informacija, kuri buvo atskleista, atitinka komercinės paslapties požymius, t. y. ar turi tikrą ar potencialią komercinę vertę ir atitinka kitus komercinės paslapties požymius. Toks reikalavimas reiškia, kad reikia nustatyti, kokia konkrečiai informacija buvo atskleista, patikrinti, ar ta informacija nebuvo laisvai prieinama dėl šios informacijos savininko ar kito asmens, kuriam, savininkas yra patikėjęs, protingų pastangų išsaugoti jos slaptumą. Taip pat kasacinis teismas išaiškino, kad sprendžiant, ar konfidencialios informacijos savininkas ėmėsi protingų pastangų ją apsaugoti, vertintinos aplinkybės, kaip tokia informacija buvo apibūdinta, ar ją žinoję darbuotojai buvo informuoti apie tam tikrų duomenų išskirtinę komercinę (gamybinę) vertę, ar ši informacija nebuvo viešai prieinama. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad formalus informacijos priskyrimas komercinių paslapčių sąrašui nereiškia, jog ši informacija yra komercinė paslaptis. Kai kaltinamajame akte komercinės paslapties apibrėžimas ir požymiai nenurodyti, sprendžiant informacijos priskyrimo komercinei paslapčiai klausimą neužtenka išvardyti teorinius kriterijus ir formaliai padaryti išvadas, kad informacija laikytina komercine paslaptimi. Šiuo klausimu turi būti atliekamas išsamus tyrimas ir pateikiama išvada, pagrįsta bylos įrodymų vertinimu. Teisėjų kolegija konstatavo, kad nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas, įvardydamas informacijos pobūdį, jo nesiejo su konkrečiais laiškais, netyrė, kuriuose laiškuose, kokia informacija buvo atskleista, nesukonkretizavo tokios informacijos turinio, nenurodė išsamesnių argumentų, kurie pagrįstų šios informacijos komercinę vertę; teismas, nors ir padarė išvadą, kad minėta informacija turi didelę komercinę vertę, tačiau tokią išvadą pagrindė tik tuo faktu, kad įmonė dirba kaip tarpininkai, t. y. teorine įmonės darbo specifika, o platesnės motyvacijos dėl to, kas galėtų pagrįsti informacijos komercinę vertę, teismas nenurodė.

Taip pat kasacinis teismas pažymėjo, kad didelės žalos požymis yra būtinas BK 211 straipsnyje nurodytos nusikalstamos veikos požymis, neatskiriama susijęs su priežastinio ryšio požymiu. Nagrinėjant tokio pobūdžio bylas būtinas sisteminis teisės aiškinimas, kuris suponuoja pareigą atsižvelgti į civilinės teisės suformuotas taisykles. Sprendžiant dėl didelės turtinės žalos požymio, neišvengiamai reikia aiškintis nuostolių sąvoką, kuri yra civilinės teisės reglamentuojamas dalykas, nes asmuo visų pirma teisinius santykius dėl patirtos žalos dėl komercinės paslapties atskleidimo gina civilinėmis teisinėmis priemonėmis ir, tik esant dideliame veikos pavojingumui, pasiekiančiam nusikalstamos veikos ribas, teisės ginamos baudžiamosios teisės priemonėmis. Teisėjų kolegija nurodė, kad konfidencialios informacijos atskleidimas dažniausiai susijęs su netiesioginiais nuostoliais (sumažėjęs bendrovės konkurencingumas rinkoje, žala bendrovės įvaizdžiui, negautas pelnas). Teismų praktika civilinėse bylose dėl nesąžiningos konkurencijos formuoja taisyklę, jog nuostolių dydis nustatomas vadovaujantis grynojo pelno kriterijumi, pagal kurį grynas pelnas yra gautų bendrųjų pajamų dalis, liekanti atėmus finansines veiklos sąnaudas, ypatinguosius praradimus bei sumokėtus mokesčius. Nagrinėjamoje byloje kasacinis teismas konstatavo, kad nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teismas nesiėmė priemonių ištirti ir nustatyti, kas tiksliai sudaro patirtos žalos dydį, o nenustačius tikrojo žalos dydžio, negalima buvo teigti, jog tokia žala buvo didelė, nes tai tik prielaida.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija padarė išvadą, kad nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas neatskleidė veikos pagal BK 211 straipsnį požymių, padarė esminių BPK pažeidimų, todėl kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo nutartį ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka.

*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos
2015 m. spalio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-402-677/2015*

BK 245 straipsnio taikymas

Dėl teismo sprendimo, kuriuo patenkintas prevencinis ieškinys, nevykdymo

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje A. D. nuteistas pagal BK 245 straipsnį už teismo sprendimo civilinėje byloje nevykdymą; šiuo sprendimu buvo patenkintas ieškovo A. S. prevencinis ieškinys ir A. D. uždrausta savaitraštyje „L. l.“ publikuoti rašinius, kuriuose A. S. būtų siejamas su akcine bendrove „M. n.“, su šios bendrovės privatizavimu ir G. K. nužudymu.

Teisėjų kolegija, nekvestionuodama šio įsiteisėjusio teismo sprendimo, pažymėjo, kad šiuo atveju sprendžiant baudžiamosios atsakomybės klausimą reikšmingos aplinkybės buvo tai, koks sprendime suformuluoto draudimo konkretus turinys, kokios to draudimo nevykdymo galimybės. Teisėjų kolegija nurodė, kad minėtame teismo sprendime nurodytas draudimas buvo bendro pobūdžio, jame aiškiai neįvardytos konkrečios draudimo įgyvendinimo aplinkybės, tuo pagal BK 2 straipsnio nuostatas baudžiamosios atsakomybės pagrindas yra nustatytas asmens kaltumas už konkrečią nusikalstamą veiką. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad paprastai tenkinant prevencinį ieškinį turi būti įrodoma realios žalos atsiradimo tikimybė, o prevencinio ieškinių tenkinimas yra ketinimas užkirsti kelią potencialiai žalai; atsižvelgiant į tai, draudimai asmenims, jų įgyvendinimo sąlygos, ribos paprastai teismų praktikoje įvardijami konkrečiau: įpareigojant atsakovą atlikti ar ne tam tikrus veiksmus, sustabdyti kokią nors ūkinę veiklą. Taip pat kasacinis teismas atkreipė dėmesį į tai, kad prevencinio reikalavimo objektas yra būsimi neteisėti veiksmai; prevenciniu ieškiniu negali būti reikalaujama nutraukti savaime teisėtus veiksmus.

Teisėjų kolegija nurodė, kad aptariamame teismo sprendime suformuluotas draudimas A. D. skleisti informaciją, t. y. publikuoti rašinius žiniasklaidoje, susietas su įžeidžiančio ar šmeižiančio pobūdžio, tikrovės neatitinkančios informacijos apie A. S. skleidimu. Kartu teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad draudimas skleisti informaciją negali prieštarauti teisės aktuose įtvirtintai vienai pagrindinių žmogaus teisių – teisei į informacijos laisvę; įsitikinimų išraiškos laisvė, informacijos laisvė nėra absoliučios, jomis negali būti piktnaudžiaujama, bet ribojimas visada turi būti suvokiamas kaip išimtinio pobūdžio priemonė. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad šiai bylai aktualaus teismo sprendimo negalima traktuoti kaip draudimo publikuoti bet kokius rašinius, nes draudimas skleisti bet kokio pobūdžio informaciją, nepriklausomai nuo jos teigiamo ar neigiamo pobūdžio, nesuderinamas su įsitikinimų išraiškos ir informacijos laisve. Kasacinis teismas įvertino tai, kad publikacijose A. D., minėdamas arba neminėdamas A. S., komentavo ar reiškė neigiamą požiūrį apie teismų sprendimus, prokuratūros darbą, kai kuriais atvejais informavo apie faktus bylose, iš kurių ir išplaukia A. S. liečiantys teiginiai. Dėl to teisėjų kolegiją konstatavo, kad informacijos, nuomonės skleidimas, pateikiant kritinį teisėjų bei prokurorų darbo vertinimą tiriant ir nagrinėjant tokias bylas, savaime nereiškia teisės pažeidimo ir teismo sprendimo civilinėje byloje, kuriuo uždrausta publikuoti rašinius apie A. S. nevykdymo, t. y. nusikalstamos veikos BK 245 straipsnio prasme objektyviųjų požymių buvimo. Atsižvelgdama į aptariamo teismo sprendimo civilinėje byloje prasmę ir tikslus bei įvertinusi jame suformuoto draudimo abstraktumą, teisėjų kolegija padarė išvadą, kad šiuo atveju A. D. veiksmai, dėl kurių jis pripažintas kaltu, nesudarė BK 245 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos sudėties, todėl panaikino pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimus dėl netinkamo baudžiamojo įstatymo taikymo, o baudžiamąją bylą A. D. pagal BK 245 straipsnį nutraukė (BPK 3 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinės septynių teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-205-222/2015

2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas

BPK 320 straipsnio 3 dalies, 332 straipsnio 3, 5 dalių, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl apeliacinės instancijos teismo pareigos motyvuoti sprendimą

Kasacinis teismas šioje baudžiamojoje byloje konstatavo, kad tais atvejais, kai apelianto nurodomi prieštaravimai dėl nuosprendžio pagrįstumo ir teisėtumo nepagrįsti, apeliacinės instancijos teismo sprendime turi būti aiškiai nurodyta, kodėl daroma tokia išvada. Kai apeliacinės instancijos teismo nutarties turinys, grindžiamas bendro pobūdžio teiginiais, nesusietais su konkrečiais apeliacinio skundo argumentais ir nagrinėjamos bylos aplinkybėmis, negalima daryti išvados, kad nuosprendžio pagrįstumas ir teisėtumas patikrintas tinkamai ir atsakyta į apeliaciniame skunde iškeltus esminius klausimus.

Teismas pažymėjo, kad pagal Europos Žmogaus teisių Teismų (toliau – EŽTT) praktiką teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, garantuojama Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos (toliau – Konvencija) 6 straipsnio 1 dalyje, apima proceso šalių teisę pateikti teismui bet kokius, jų nuomone, reikšmingus bylai argumentus. Kadangi Konvencijos tikslas – garantuoti ne teorines ar iliuzines, o realias ir veiksmingas teises, tai ši teisė gali būti veiksminga tik tuo atveju, jeigu šalių argumentų iš tikrųjų „išklausoma“, t. y. juos tinkamai išnagrinėja bylą nagrinėjantis teismas. Viena motyvuoto sprendimo funkcijų – parodyti šalims, kad jos buvo išklaudytos. Taigi teisė būti išklaudytam apima ne tik galimybę pateikti teismui argumentus, bet ir atitinkamą teismo pareigą motyvuojant sprendimą parodyti priežastis, dėl kurių argumentams buvo pritarta arba jie atmesti. Pagal nuoseklią EŽTT praktiką Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis, be kita ko, įpareigoja teismą tinkamai išnagrinėti jam pateiktus paaiškinimus, argumentus ir įrodymus, nors nenustato jų vertinimo ar reikšmės sprendimui, nes EŽTT neturi nagrinėti, ar į argumentus atsakyta tinkamai. Šiai pareigai visada yra taikoma išlyga, kad teismas gali manyti, jog nebūtina atsakyti į argumentus, kurie yra aiškiai nereikšmingi, nepagrįsti, pateikiami piktnaudžiaujant arba yra nepriimtini dėl kitų priežasčių atsižvelgiant į aiškias įstatymo nuostatas ar susiformavusią teismų praktiką dėl analogiško pobūdžio argumentų. Nors Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis įpareigoja teismus pateikti savo sprendimų motyvus, ji negali būti suprantama kaip reikalaujanti detaliai atsakyti į kiekvieną argumentą, tačiau iš sprendimo turi būti aišku, kad dėl pagrindinių bylos klausimų pasisakyta. Pabrėžtina, kad EŽTT sprendimuose, taip pat ir tuose, kuriais rėmėsi apeliacinės instancijos teismas šioje byloje, atkreipiamas dėmesys į tai, kad būtina atsižvelgti į, be kita ko, argumentų, kuriuos šalys gali pateikti teismams, įvairovę ir į Susitariančiosiose Šalyse egzistuojančius skirtumus dėl įstatymų nuostatų, paprotinių normų (tradicijų), doktrinos ir teismų sprendimų išdėstymo bei surašymo. Būtent dėl to klausimas, ar teismas įvykdė savo pareigą motyvuoti sprendimą, išplaukiančią iš Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies, gali būti sprendžiamas tik atsižvelgiant į bylos aplinkybes. EŽTT praktikoje nurodoma ir tai, kad motyvuotas sprendimas suteikia šalims apskundimo ir sprendimo peržiūrėjimo aukštesnės instancijos teisme galimybę, o žemesnės instancijos teismui nepateikiant konkrečių savo sprendimo motyvų, iš asmens atimama galimybė veiksmingai jį ginčyti. Nagrinėjamu atveju kasacinis teismas konstatavo, kad, atsakydamas į apeliaciniame skunde nurodytus argumentus, apeliacinės instancijos teismas jokių konkrečių bylos duomenis pagrįstų motyvų neišdėstė, nurodė tik bendro pobūdžio teiginius, kad pirmosios instancijos teismas išsamiai ir nešališkai ištyrė ir tinkamai įvertino bylos įrodymus, bei lakoniškai pažymėjo, jog, atsižvelgiant į tai, kad apeliaciniuose skunduose nėra jokių naujų argumentų, dėl kurių pirmosios instancijos teismas nepasisakė, visiškai pritaria visiems žemesnės instancijos teismo nuosprendyje išdėstytiems motyvams ir jų nekartoja. Be kita ko, akcentuodamas, kad įrodymų vertinimas, vadovaujantis BPK 20 straipsnio 5 dalimi, yra išimtinė teismo prerogatyva apeliacinės instancijos teismas netinkamai rėmėsi EŽTT praktika.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-418-699/2015

III. CIVILINĖS BYLOS

Asmenys

Dėl akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimo pagrindų pažeidus akcininkų susirinkimo sušaukimo tvarką

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl pirmojo visuotinio akcininkų susirinkimo (ne)teisėtumo pasekmių įtakos pakartotinio visuotinio akcininkų susirinkimo teisėtumui. Ieškovė prašė pripažinti abu visuotinius akcininkų susirinkimus neteisėtais, o pakartotinio visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimus – negaliojančiais. Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė, o apeliacinės instancijos teismas tenkino ieškinio dalį ir pakartotinio visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų dalį pripažino negaliojančiais.

Kasacinis teismas, įvertinęs šią bylą nagrinėjusių teismų nustatytas aplinkybes dėl galiojančio teismo draudimo, nustatyto taikant laikinąsias apsaugos priemones, atsakovei organizuoti akcininkų susirinkimus, sprendė, kad pirmasis visuotinis akcininkų susirinkimas pripažintinas neteisėtu dėl prieštaravimo imperatyviosioms įstatymo normoms. Atsižvelgdamas į Akcinių bendrovių įstatymo (toliau – ABI) 27 straipsnio 1 dalį, kasacinis teismas pažymėjo, kad pakartotinis visuotinis akcininkų susirinkimas gali būti šaukiamas tik tada, kai pirmasis visuotinis akcininkų susirinkimas neįvyksta dėl kvorumo nebuvimo, o kadangi pirmasis visuotinis akcininkų susirinkimas buvo neteisėtas dėl prieštaravimo imperatyviosioms teisės normoms, tai jo pagrindu pakartotinis visuotinis akcininkų susirinkimas negalėjo būti šaukiamas. Dėl to pastarasis visuotinis akcininkų susirinkimas (iki jo iniciavimo laikinoji apsaugos priemonė buvo panaikinta teismo nutartimi) laikytinas ne pakartotiniu, o pirmuoju visuotiniu akcininkų susirinkimu, kuriam, skirtingai nei pakartotiniam, yra taikomas kvorumo reikalavimas.

Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad, nurodytą visuotinį akcininkų susirinkimą kvalifikuojant ne kaip pakartotinį, o kaip pirmąjį, taikytinas atsakovės įstatų reikalavimas dėl daugiau kaip 3/4 balsų [t. y. 75 proc. balsų] kvorumo visiems sprendimams priimti, tačiau tokio kvorumo šiame visuotiniame akcininkų susirinkime nebuvo, nes nedalyvavo ieškovė, turinti 35 proc. balso teisę suteikiančių akcijų. Šis pažeidimas negali būti laikomas formaliu, nes buvo pažeistos atsakovės įstatų nuostatos, reglamentuojančios bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo teisę priimti sprendimus, bei ieškovės kaip akcininkės interesai. Dėl nurodytų priežasčių visi ginčo visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimai pripažintini negaliojančiais, nes priimti nesant balsų kvorumo, o pats susirinkimas pripažintinas neteisėtu. Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus, kasacinis teismas bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus pakeitė ir ieškovės pareikštus reikalavimus tenkino visiškai.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-482-687/2015

Dėl akcininkų teisės į dividendus

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl akcininko reikalavimo priteisti dividendus, dėl kurių skyrimo ir išmokėjimo visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas buvo pakeistas atsakovės neeilinio visuotinio akcininkų susirinkimo vėlesniu sprendimu. Ieškovai teigė, kad atsakovės finansinė padėtis nebuvo sunki, todėl bendrovė privalėjo išmokėti akcininkams dividendus. Pirmosios instancijos teismas ieškinio dalį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas ieškinį atmetė.

Akcinės bendrovės sprendimas dėl dividendų paskelbimo ir išmokėjimo yra akcijų savininko veiksmas, su kuriuo Akcinių bendrovių įstatymas (toliau – ABI) sieja civilines teises pasekmes (CK 1.136 straipsnio 2 dalis 6 punktas), t. y. atsiranda įsipareigojimas akcininkui. Akcininkas, reikalaujantis priteisti dividendus, reikalauja įvykdyti prievolę. Teismas, sprenddamas dėl tokio reikalavimo, turi patikrinti, ar prievolė galioja, ar ji nenuginčyta. Jeigu akcininkų

įsipareigojimas kaip prievolės atsiradimo pagrindas prieštaravo įstatymo imperatyvui – jis pripažintinas neteisėtu. Kasacinis teismas pažymėjo, kad atsakovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo skirti ir išmokėti dividendus priėmimo metu galiojo ABĮ 59 straipsnio 6 dalis (įstatymo redakcija, įsigaliojusi nuo 2012 m. kovo 1 d.), kurioje nustatyta, kad visuotinis akcininkų susirinkimas negali priimti sprendimo skirti ir išmokėti dividendus, jei bendrovė turi neįvykdytų prievolių, kurių terminai yra suėję iki sprendimo priėmimo. Ši nuostata nereikalauja įsiskolinimų pagal pradelstas prievolės sieti su įsiskolinimo kreditoriams laipsniu ar įmonės valdomo turto apimtimi. Ja nereikalaujama, kad dėl sprendimo skirti ir išmokėti dividendus priėmimo susidarytų, galėtų susidaryti ar būtų aiškiai numatoma nemokumo situacija.

Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad jeigu akcininkas reikalauja priteisti dividendus, paskirtus akcinės bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu, o teisme nustatyta, jog yra ABĮ 59 straipsnio 6 dalies 1 punkto bent viena sąlyga (negalima priimti sprendimo skirti ir išmokėti dividendus, nes bendrovė turėjo neįvykdytų prievolių, kurių terminai suėję iki akcininkų susirinkimo sprendimo priėmimo), tai, atsižvelgdamas į ABĮ 14 straipsnio 6 dalyje nustatytą pareigą akcininkui grąžinti dividendus, jei jie išmokėti pažeidžiant imperatyviasias įstatymo normas, ir esant iškeltai bankroto bylai teismo sprendimo metu, teismas turi pagrindą nepriteisti dividendų, kaip nesąžiningai reikalaujamų kitų bendrovės kreditorių atžvilgiu. Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus bei į tai, kad apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad neeilinio visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų dėl dividendų sumažinimo bei dėl jų skyrimo ir išmokėjimo priėmimo metu bendrovė turėjo neįvykdytų prievolių, kurių terminai suėję, kasacinis teismas sprendė, kad ieškovams nebuvo teisinio pagrindo teigti, jog šioje byloje nėra pagrindų, draudžiančių jiems išmokėti dividendus, ir apeliacinės instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-506-695/2015

Daiktinė teisė

Dėl daugiabučio namo administratoriaus teisės pareikšti ieškinį, ginčijant daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkų sudarytą jungtinės veiklos sutartį

Apžvelgiamoje byloje spręsta dėl namo administratoriaus teisės ginčyti daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkų sudarytą jungtinės veiklos sutartį. Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė, o apeliacinės instancijos teismas, palikdamas nepakeistą pirmosios instancijos teismo sprendimą, papildomai nurodė, kad ieškinys atmetinas ir kaip pareikštas asmens, neturinčio reikalavimo teisės.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad namo butų ir kitų patalpų savininkai turi teisę reikalauti, kad jiems nesusitarus ir neįsteigus bendrijos arba nesudarius jungtinės veiklos sutarties būtų skirtas administratorius, tačiau tai nesuponuoja priešpriešinės administratoriaus teisės reikalauti būti paskirtam ar reikalauti leisti tęsti pradėtą administravimą. Nors tiek jungtinės veiklos sutartis, tiek administratoriaus paskyrimas yra daugiabučio namo valdymo formos, tačiau tai nereikia, kad vienoje iš jų dalyvaujantys subjektai savaime įgyja teisę dalyvauti teisiniame santykiyje dėl kitos valdymo formos. Namų administratorius nėra jungtinės veiklos sutarties šalis, šia sutartimi jo teisės ir pareigos nenustatomos, todėl nėra pagrindo teigti, kad administratorius turi materialųjį teisinį suinteresuotumą dėl šios sutarties. CK, Daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų administravimo nuostatuose ar kituose teisės aktuose administratoriaus teisė ginčyti jungtinės veiklos sutartį nėra nustatyta, vadinasi, pastarasis neturi ir procesinės teisės (procesinio teisinio suinteresuotumo). Konstatavus, kad pagal galiojantį teisinį reguliavimą namų administratorius nelaikytinas turinčiu teisinį (materialųjį ar procesinį) suinteresuotumą dėl daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkų sudarytos jungtinės veiklos sutarties, ir jam neįrodžius, kad jo teisės būtų kitaip pažeistos (CK 6.227 straipsnio 3 dalis), darytina išvada, kad ieškinys ginčo atveju buvo

pareikštas reikalavimo teisės neturinčio asmens, todėl pagrįstai buvo atmestas. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-505-687/2015

Sutarčių teisė

Dėl draudimo diferencijuoti draudimo įmokos dydį atsižvelgiant į transporto priemonės naudojimo teritoriją

Apžvelgiamoje byloje, draudikui reikalaujant priteisti iš draudėjo dalį sumokėtos draudimo išmokos, remiantis tuo, kad draudėjas pažeidė draudimo sutarties sąlygas, kilo ginčas dėl draudimo sutarties sąlygos, kuria šalys susitarė, kad transporto priemonės už Lietuvos Respublikos teritorijos ribų nenaudos asmuo, kurio darbo vieta ar nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne Lietuvos Respublikos teritorijoje, teisėtumo. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad nors draudimo sutarčių sąlygos, dėl kurių vyksta ginčas šioje byloje ir kasacinėje byloje Nr. 3K-7-334-687/2015, nėra identiškos (byloje Nr. 3K-7-334-687/2015 niekine pripažinta draudimo sutarties sąlyga, nustatanti, kad apdrausta transporto priemonė nenaudojama ir nebus naudojama kroviniams pervežti už Lietuvos Respublikos ribų; šioje byloje – kad transporto priemonės už Lietuvos Respublikos teritorijos ribų nenaudos asmuo, kurio darbo vieta ar nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne Lietuvos Respublikos teritorijoje), tačiau šių sąlygų tikslas iš esmės tapatus – diferencijuoti draudimo riziką priklausomai nuo to, kur transporto priemonė naudojama – užsienyje ar Lietuvoje. Kasacinis teismas konstatavo, kad šis draudiko interesas negali būti saugomas siaurinant Direktyvoje 90/232/EEB (kurioje nustatytos taisyklės kodifikuotos Direktyva 2009/103/EB) įtvirtintą ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo prejudiciniame sprendime *Litaksa* byloje išaiškintą vienkartinės įmokos ir draudimo apsaugos galiojimo teritorijos atžvilgiu apimtį. Draudiko interesą, kad Lietuvos Respublikoje registruota transporto priemonė, kurios valdytojo civilinė atsakomybė yra apdrausta Lietuvoje taikant nustatytas draudimo įmokas pagal transporto priemonės registracijos duomenis, nebūtų neteisėtai naudojama už Lietuvos Respublikos ribų (pačiam valdytojui naudojant transporto priemonę užsienyje ilgiau, nei nustato tos šalies įstatymai, ar neteisėtai perduodant transporto priemonę naudoti užsienyje gyvenančiam asmeniui), saugo tiek Lietuvos, tiek konkrečios užsienio valstybės, kurioje transporto priemonė yra naudojama, viešosios teisės normos, kurios, be kita ko, turi būti suderintos su 1983 m. kovo 28 d. Tarybos direktyvos 83/182/EEB dėl tam tikrų transporto priemonių, laikinai importuojamų iš vienos valstybės narės į kitą, atleidimo nuo mokesčių Bendrijos teritorijoje, nuostatomis. Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus, kasacinis teismas sprendė, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstai ir teisėtai šalių draudimo sutarties ginčo sąlygą pripažino akivaizdžiai nesąžininga ir diskriminacine. Ši sąlyga nėra suderinama su Direktyvos 90/232/EEB 2 straipsnio (šiuo metu galiojančios Direktyvos 2009/103/EB 14 straipsnio) nuostatomis ir prieštarauja imperatyviajai Transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 10 straipsnio 1 dalies normai, todėl yra niekinė, taigi papildomos draudimo įmokos nesumokėjimas negali būti laikomas draudimo sutarties pažeidimu ar netinkamu vykdymu, todėl draudiko reikalavimas draudėjui grąžinti dalį sumokėtos draudimo išmokos laikytinas nepagrįstu. Kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-489-969/2015

Dėl valstybinės žemės nuomos sutarties, sudarytos ne aukciono būdu, nutraukimo nuomotojo reikalavimu prieš terminą

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl valstybinės žemės nuomos ne žemės ūkio veiklai sutarties, sudarytos lengvatinėmis sąlygomis, vienašališko nutraukimo teisėtumo. Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė, o apeliacinės instancijos teismas tenkino ieškovės reikalavimus – pripažino neteisėtu atsakovo vienašališką nuomos sutarties nutraukimą ir panaikino įsakymą dėl nurodytos sutarties nutraukimo.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad valstybinės žemės nuomos sutartyje nurodyta pagrindinė tikslinė valstybinės žemės naudojimo paskirtis – statyti pastatus, statinius, įrenginius, komunikacijas ir juos eksploatuoti komerciniais tikslais – reiškia, kad žemės sklypo nuomininkas išnuomotame sklype turi plėtoti ūkinę veiklą, kuri neįmanoma nepastatius atitinkamų objektų ir jų nenaudojant. Jeigu nuomininkas pagal valstybinės žemės nuomos sutartį nepradeda komercinės ūkinės veiklos, tokiai veiklai plėtoti nepastato atitinkamų statinių, tai yra pagrindas pripažinti, kad nuomininkas žemės sklypo nenaudoja pagal tikslinę naudojimo paskirtį. Kasacinis teismas konstatavo, kad kasacinio teismo suformuotai praktikai dėl sutarties nevykdymo pakankamai ilgą laiką prilyginami ir atvejai, kai sutartis vykdoma neteisėtai, t. y. išnuomotame valstybinės žemės sklype vykdomos savavališkos statybos. Kasacinis teismas sprendė, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai nustatė, jog ieškovas nenaudojo lengvatinėmis sąlygomis išnuomoto valstybinės žemės sklypo pagal paskirtį per visą sutarties galiojimo laikotarpį, nes nevykdė komercinės ūkinės veiklos, nepastatė teisėtai šiai veiklai vykdyti reikalingų statinių, įrenginių, nenutiesė komunikacijų, ir taip pažeidė nuomos sutartį. Pirmosios instancijos teismas šį ieškovo neveikimą ar neteisėtą veikimą kvalifikavo kaip esminį sutarties pažeidimą, sudarantį pagrindą nutraukti ginčo sutartį, vadovaujantis CK 6.564 straipsnio 1 dalimi. Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad šioje byloje esminę reikšmę turi tai, jog valstybinės žemės sklypo nuoma lengvatinėmis sąlygomis buvo sudaryta būsimai žemėnaudai, t. y. statybai ir tų statinių eksploatavimui. Faktas, kad per 18 metų nebuvo teisėtai pastatyta statinių ir nepradėta komercinė veikla, sudaro pagrindą valstybinės žemės nuomos sutartį nutraukti vienašališkai prieš terminą nuomotojo reikalavimu neteisėtine tvarka. Nuomotojas įrodė, kad nebesitiki gauti to, ką pagal nuomos sutartį pagrįstai tikėjosi gauti. Dėl to kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo sprendimą panaikino ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-491-684/2015

Dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių su mokymu susijusių išlaidų priteisimą, kai asmuo vidaus tarnyboje neišstarnauja reikalaujamo metų kiekio, aiškinimo ir taikymo

Apžvelgiamoje byloje ieškovė (mokykla) prašė priteisti jai iš atsakovo su jo mokymu susijusias išlaidas Stojimo į vidaus tarnybą sutarties pagrindu, pagal kurią ieškovė įsipareigojo mokyti atsakovą ir išduoti jam profesinio mokymo pažymėjimą, o atsakovas, baigęs mokymą ir gavęs atitinkamą baigimo dokumentą, įsipareigojo įsidarbinti policijos įstaigoje, į kurią bus nukreiptas, ir išstarnauti vidaus tarnyboje ne mažiau kaip penkerius metus, nes atsakovas, neišstarnavęs penkerių metų, iš tarnybos buvo atleistas jo paties prašymu. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo sprendimą pakeitė ir tenkino tik dalį ieškinio, nes sprendė, kad ginčo atveju yra teisinis pagrindas ieškovės reikalaujamas mokymosi išlaidas priteisti proporcingai neišstarnautam sutartyje nurodytam tarnybos laikui.

Šalių sudarytos Stojimo į vidaus tarnybą sutarties punktuose įtvirtintas reikalavimas – baigus Pirminės grandies policijos pareigūno (policininko) profesinio mokymo programą ir gavus profesinio mokymo pažymėjimą, išstarnauti vidaus tarnyboje ne mažiau kaip 5 metus. Tai reiškia, kad pagal nurodytą sutartį atsakovas po mokslų baigimo turėjo atvykti, įsidarbinti ir nuo tada

ištarnauti penkerius metus (neįskaitant mokymosi laikotarpio). Kasacinis teismas pažymėjo, kad Stojimo į vidaus tarnybą sutartyje nėra nustatyta imperatyvaus reikalavimo atlyginti viso laikotarpio su atsakovo mokymusi susijusias išlaidas, todėl apeliacinės instancijos teismas, nepažeisdamas CK CK 1.5, 6.3 ir 6.193 straipsnių, teisingai sprendė, kad yra pagrindas ieškovės reikalaujamas mokymosi išlaidas išieškoti proporcingai atsakovo neištarnautam sutartyje nustatytam tarnybos laikui.

Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad pagal 2009 m. balandžio 30 d. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnį stipendijos mokamos studentams kaip parama mokymosi laikotarpiu ir ji gali būti išieškoma tik esant CPK 663, 736 straipsniuose nustatytiems pagrindams, o jų šioje byloje nenustatyta. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas darė išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas, nesant tam teisinio pagrindo, tenkino ieškovės reikalavimo dalį dėl stipendijos, išmokėtos atsakovui mokymosi metu, priteisimo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-536-695/2015

Viešieji pirkimai

Dėl tiekėjų, atsisakusių su perkančiąja organizacija pasirašyti viešojo pirkimo sutartį, atsakomybės kvalifikavimo bei nuostolių, kilusių perkančiajai organizacijai dėl jų atsisakymo pasirašyti sutartį, apskaičiavimo kriterijų ir konkretaus jų dydžio nustatymo

Apžvelgiamoje byloje perkančioji organizacija kreipėsi į teismą, prašydama iš tiekėjų (viešojo pirkimo, vykusio atviro konkurso būdu, laimėtojos ir antros vietos laimėtojos), atsisakusių su perkančiąja organizacija pasirašyti viešojo pirkimo sutartį, priteisti žalos, kurią sudarė ieškovės vėliau sudarytų sandorių didesnės kainos ir atsakovių pasiūlymuose nurodytos kainos skirtumas, atlyginimą. Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė, o apeliacinės instancijos teismas taikė dalinę atsakovių atsakomybę ir ieškinio dalį tenkino.

Kasacinis teismas dėl atsakovių atsakomybės kvalifikavimo nurodė, kad neginčytina, jog atsakovių veiksmų (atsisakymo pasirašyti sutartį) turinys tapatus, be to, bent iš dalies sutampa ir jų atsisakymo motyvai, t. y. padidėjusios žaliavų kainos, vis dėlto šių veiksmų priežastingumas žalos atžvilgiu skiriasi: atsakovės, išrinktos konkurso laimėtoja, atveju atsisakymas pasirašyti sutartį suponavo Viešųjų pirkimų įstatyme (toliau – VPI) įtvirtinto reguliavimo dėl sutarties pasirašymo su žemesnėje vietoje esančiu dalyviu taikymą (VPI 18 straipsnio 2 dalis), o konkurso antros vietos laimėtojos atsisakymas lėmė konkurso procedūrų pabaigą be sutarties pasirašymo (VPI 7 straipsnio 3 dalies 6 punktas (konkurso paskelbimo metu galiojusios įstatymo redakcijos) ir atitinkamai žalą, kilusią dėl padidėjusių perkančiosios organizacijos sąnaudų įsigyjant pirkimo objektą. Taigi netapatus atsakovių tų pačių veiksmų vertinimas grindžiamas išankstiniu jų supratimu apie dėl jų veiksmų kilsiančius skirtingus padarinius, taigi ir nevienodą jų prisiimamos rizikos vertinimą.

Kasacinis teismas dėl žalos dydžio apskaičiavimo darė išvadą, kad perkančiajai organizacijai iš antros vietos laimėtojos nepriteistinas visas jos reikalaujamas nuostolių dydis dėl, pirma, jos pačios (ieškovės) veiksmų, lėmusių padidėjusias išlaidas pirkimo objektui įsigyti, antra, objektyviai pasikeitusios situacijos po konkurso procedūrų pabaigos, kas suponuoja atsakovių nepasirašytos (centralizuoto pirkimo) ir vėliau sudarytų viešojo pirkimo sutarčių (decentralizuotų pirkimų) nepalyginamumą visa apimtimi, taigi ir tikslų nuostolių dydžio nustatymą. Kasacinis teismas pažymėjo, kad konkurso organizavimo momentas – reikšminga aplinkybė nustatant (mažinant) ieškovei priteistinų nuostolių dydį, nepriklausomai nuo to, kad ji nekvalifikuotina kaip VPI nuostatų pažeidimas. Remiantis aptariama aplinkybe sprendžiama apie subjektyvųjį perkančiosios organizacijos veiksmų elementą, t. y. ar ji dėjo visas pastangas, kad būtų galima išvengti ar sumažinti žalos atsiradimo riziką (taip pat ar ji ją numatė), net jei ir vėliau paaiškėtų, kad žala neišvengiamai atsirastų. Kasacinis teismas sutiko su apeliacinės instancijos teismo vertinimu, kad,

nutrūkus konkurso procedūroms, perkančioji organizacija pasirinko paprasčiausią išeitį skubiai vykdyti decentralizuotus pirkimus.

Kasacinis teismas pakeitė apeliacinės instancijos teismo sprendimą, padidindamas ieškovei iš atsakovės (antros vietos laimėtos) priteisiamų nuostolių dydį (nuo 5792,40 Eur iki 15 000 Eur).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-541-690/2015

Dėl šalių susitarimo teisinio kvalifikavimo ir perkančiosios organizacijos prievolės sumokėti už paslaugas, suteiktas pasibaigus viešojo pirkimo sutarčių terminui

Apžvelgiamoje byloje spręstas klausimas dėl perkančiosios organizacijos (atsakovės) pareigos sumokėti už paslaugas, suteiktas pasibaigus viešojo pirkimo sutarčių terminui (2013 m. rugpjūčio 1 d.) ir dar nesudarius naujų sandorių dėl to paties objekto. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino. Apeliacinės instancijos teismas darė išvadą, kad atsakovė neturi pagrindo mokėti už ginčo paslaugas, nes tiekėja (ieškovė) neįrodė, jog buvo sutarusi su atsakove dėl sutartinių įsipareigojimų vykdymo pratęsimo jų teikimo laikotarpiu, ir ieškinio dalį atmetė.

Kasacinis teismas, įvertinęs byloje nustatytas aplinkybes, sprendė, kad ginčo sandoriu šalys siekė ne sukurti naujus ar panaikinti esamus teisinius santykius, bet šiuos pakeisti. Kasacinis teismas darė išvadą, kad šalys susitarė pakeisti trijų viešojo pirkimo sutarčių galiojimo terminą, jį pratęsiant dviem savaitėms. Papildomos išlaidos, kurias padengti ieškovė reikalauja iš atsakovės, grindžiamos ne įkainio ar kitos kainos sudėtinės dalies pakeitimu, o kiekio (nagrinėjamu atveju termino) pokyčiu.

Dėl viešojo pirkimo sutarčių keitimo administracinės tvarkos reikšmės kasacinio teismo praktikoje yra nurodyta, kad sutarties pakeitimas priklauso nuo Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo, jam nesant, bet kokie jos nuostatų pakeitimai, reikalaujantys jai pritarti, niekiniai; dėl šalių susitarimo keisti viešojo pirkimo sutarties sąlygas formos – viešojo pirkimo sutartis gali būti pakeista tik griežtai laikantis įstatymo reikalavimų, be to, rašytinės formos sutarties pakeitimas turi būti įformintas raštu (CK 6.192 straipsnio 4 dalis); konkludentiniais veiksmais negali būti pakeista sutartis, kurios pakeitimo sąlygos ir pagrindai imperatyviai reglamentuoti įstatymo. Atsižvelgdamas į šiuos kasacinio teismo išaiškinimus, kasacinis teismas darė išvadą, kad tam, jog kontrahentams kiltų teisės ir pareigos iš sandorio, kuriuo keičiami galiojantys viešojo pirkimo sutartiniai santykiai, šis sandoris turi atitikti ne tik materialiosios teisės reikalavimus – nepažeisti viešųjų pirkimų principų, kurie konkretizuojami tam tikruose sutarties keitimo ribojimuose, bet taip pat atitikti sudarymo tvarką ir formą, įtvirtintą specialiajame įstatyme. Kadangi ginčo šalių susitarimas pakeisti trijų viešojo pirkimo sutarčių galiojimo terminą neatitiko imperatyviųjų normų, todėl, kasacinis teismas sprendė, jog šie keitimai pripažintini niekiniais sandoriais (CK 1.80 straipsnio 1 dalis).

Kasacinis teismas pažymėjo, kad niekinio sandorio šalims nepripažįstami teisėti lūkesčiai į priešpriešinio atsiskaitymo prievolės įvykdymą. Vis dėlto ir tokiais atvejais, kai dėl tarpusavio neatsiskaitymo nėra pagrindo taikyti restitucijos, sandorio šalis (-ys) gali nepagrįstai nukentėti ar turėti naudos dėl teisės pažeidimo. Tai suponuoja nepagrįsto praturtėjimo instituto nuostatų taikymą (CK 6.242 straipsnis). Atsižvelgdamas į šiuos argumentus bei įvertinęs ginčo susitarimo atitiktį viešųjų pirkimų principams ir nenustatęs jų pažeidimo, kasacinis teismas konstatavo, kad atsakovei dėl byloje nustatytų aplinkybių kyla pareiga atsiskaityti su ieškove už pastatų saugos paslaugų teikimą ginčo laikotarpiu, todėl ieškovės ieškinys tenkintinas visiškai.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-564-469/2015

Civilinio proceso teisė

Dėl teisės į tinkamą teismo procesą

Apžvelgiamoje byloje kilo teisinis klausimas dėl CPK 325 straipsnio, reglamentuojančio apeliacinės instancijos teismo sprendimo ar nutarties priėmimą ir paskelbimą, 6 dalį, nustatančią veiksmus, kurių imamasi teismui dėl objektyvių priežasčių negalint priimti ir paskelbti sprendimo ar nutarties numatytu laiku, nuostatų taikymo. Kasatorius teigia, kad kyla abejonių dėl apeliacinės instancijos teismo proceso tinkamumo, bylos išnagrinėjimo skaidrumo ir objektyvumo.

Kasacinis teismas nurodė, kad CPK 325 straipsnio 6 dalyje ne tik įvardytos procesinės priemonės, taikytinos teismui dėl objektyvių priežasčių negalint priimti ir paskelbti procesinio sprendimo, bet ir nurodytas šių priemonių taikymo eiliškumas bei pagrindai. Visų pirma, paaiškėjęs, kad negali dalyvauti byla nagrinėjantis teisėjas, tai kiti teisėjų kolegijos teisėjai, o byla nagrinėjant vienam teisėjui, – teismo pirmininkas ar Civilinių bylų skyriaus pirmininkas motyvuota nutartimi nustato kitą, negu šio straipsnio 1 dalyje numatyta, sprendimo (nutarties) priėmimo ir paskelbimo datą. Šios priemonės taikymo skaičius nėra ribojamas niekaip kitaip kaip tik jos taikymą lemiančių priežasčių trukme. Tik tuo atveju, kai šios priežastys neišnyksta per protingą laiką, teismo pirmininkas ar Civilinių bylų skyriaus pirmininkas taiko kitą priemonę – paskiria naujos sudėties bylą nagrinėjantį teismą ir nustato bylos nagrinėjimo datą. Pastaroji priemonė nesilaikant nurodyto eiliškumo galėtų būti paskirta tuo atveju, kai jos faktinio pagrindo ilgalaikis pobūdis akivaizdus iš karto. Ji aiškintina kaip būtina tais atvejais, kai dėl akivaizdžiai ilgai trukusių aplinkybių teisėjas dar ilgą laikotarpį negalės dalyvauti priimant procesinį sprendimą, dėl to, vis atidedant jo priėmimą, atsirastų teisinis neapibrėžtumas, būtų pažeistas proceso operatyvumo principas, asmenų procesinės ir materialinės teisės bei teisėti interesai. Kasacinis teismas darė išvadą, kad šioje byloje, prieš pakeičiant teismo sudėtį, nebuvo atsižvelgta į CPK 325 straipsnio 6 dalyje nustatytus teismo sudėties pakeitimo pagrindus ir tvarką. Kasacinio teismo nuomone, vertinant susidariusią situaciją iš objektyvaus stebėtojo ar juolab asmens, kurio byla nagrinėjama teisme, pozicijos, visuma byloje nustatytų aplinkybių gali sukelti abejonių dėl teisingumo vykdymo skaidrumo ir objektyvumo, todėl, siekiant jas pašalinti, būtina sudaryti galimybę bylą apeliacine tvarka išnagrinėti iš naujo. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo nutartį ir šiam teismui grąžino nagrinėti iš naujo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-570-701/2015

Dėl antstolio teisės areštuoti hipoteka neįkeistą skolininko turtą, kol nėra realizuotas hipoteka įkeistas turtas

Apžvelgiamoje byloje kilo klausimas dėl antstolio teisės areštuoti kitą neįkeistą hipotekos kreditoriui skolininko turtą, kol antstolis nėra užbaigęs išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismas tenkino pareiškėjo skundą ir panaikino turto arešto aktą, kuriuo antstolis buvo areštavęs jo neįkeistą nekilnojamąjį turtą.

Kasacinis teismas nurodė, kad kai hipoteka įkeisto turto vertė yra akivaizdžiai per maža realiam sprendimo vykdymui užtikrinti, antstolio teisė areštuoti hipoteka neįkeistą skolininko turtą iš esmės gali būti ribojama tuomet, jeigu bendra hipoteka įkeisto ir jo areštuoto kito turto vertė peržengia išieškotinos ir vykdymo išlaidų sumos ribas. Nei CPK, nei CK nenustatyta šios bendrosios teisės normos išimčių, taikomų išieškant iš įkeisto turto, todėl tais atvejais, kai iš konkrečių duomenų akivaizdu, jog iš hipoteka įkeisto turto gautų lėšų nepakaks skolos ir vykdymo išlaidoms padengti, antstolis turi teisę areštuoti ir hipoteka neįkeistą skolininko turtą, jei tokiu areštu iš esmės neviršijama išieškomos skolos bei vykdymo išlaidų suma. Skolininko turto areštas yra laikinas tokio turto nuosavybės teisės uždraudimas ar apribojimas (CPK 675 straipsnio 1 dalis), todėl CK 4.193 straipsnio 1 dalies normoje nustatytas draudimas išieškoti iš hipoteka neįkeisto turto

tol, kol nėra realizuotas hipoteka įkeistas turtas, neturėtų būti tapatinamas su draudimu areštuoti kitą, hipoteka neįkeistą skolininko turtą. Esant hipoteka įkeistam turtui ir areštuotam kitam turtui, antstolis pirmiausia turės realizuoti hipoteka įkeistą turtą, ir, tik užbaigęs šią procedūrą, nukreipti išieškojimą į kitą areštuotą hipoteka neįkeistą skolininko turtą. Taigi tais atvejais, kai, panaudojus visas CPK nustatytas įkeisto turto realizavimo priemonės, paaiškėja, kad neįmanoma realizuoti hipoteka įkeisto turto, pereiti prie kito skolininko turto, kuris nėra įkeistas išieškotojo naudai, realizavimo galima tik atlikus CPK 723 straipsnyje nustatytą procedūrą. Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus, kasacinis teismas panaikino bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir pareiškėjo skundą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-500-421/2015

Dėl išieškotojo išlaidų, patiriamų vykdymo procese šalinant neteisėtus statybos padarinius

Apžvelgiamoje byloje pareiškėja prašė antstolio užtikrinti vykdymo išlaidų išieškojimą areštuojant skolininko turtą neperžengiant susidariusių vykdymo išlaidų ribų pagal griovimo darbų rangos sutartyje nurodytas tokių darbų atlikimo išlaidas. Antstolis skundžiamu patvarkymu atsisakė tai daryti, motyvuodamas tuo, kad išieškotojos patirtos savavališkos statybos padarinių šalinimo išlaidos nepriskirtinos vykdymo išlaidoms. Šioje byloje kilo ginčas, ar išieškotojos išlaidos, skirtos savavališkos statybos padarinių šalinimo darbams apmokėti, laikomos vykdymo išlaidomis. Pirmosios instancijos teismas atmetė pareiškėjos skundą, o apeliacinės instancijos teismas panaikino antstolio patvarkymą ir įpareigojo antstolį tenkinti pareiškėjos prašymą.

Kasacinis teismas, įvertinęs vykdymo proceso teisinį reglamentavimą, atsižvelgdamas į tai, kad, priėmus teismo sprendimą, įpareigojantį skolininką pašalinti neteisėtus statybos padarinius, ginčas dėl teisės yra pabaigiamas, tokio teismo sprendimo vykdymo tvarkos pakeitimo ir išankstinio sprendimui vykdyti reikalingų lėšų išieškojimo klausimai (kai išieškotojas neturi pakankamai lėšų) sprendžiami toje pačioje byloje, kurioje išspręstas ginčas iš esmės, o išieškotojo išlaidos, patirtos vykdant tokį teismo sprendimą, laikytinos vykdymo išlaidomis, atlygintinomis toje pačioje vykdymo byloje, kurioje buvo atliekami vykdymo veiksmai, sprendė, kad apeliacinės instancijos teismas padarė pagrįstą išvadą, jog pareiškėjos išlaidos, kurias ji patirs šalinant savavališkos statybos padarinius, pripažintinos vykdymo bylos administravimo papildomomis išlaidomis, kurios turi būti išieškomos toje pačioje byloje. Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad, remiantis CPK 611 straipsnio 2 dalimi, vykdymo išlaidas apskaičiuoja antstolis. Todėl kai jam išieškotojas pateikia dokumentus apie savo patirtas teismo sprendimo vykdymo išlaidas šalinant savavališkos statybos padarinius ir antstolis mano, kad nurodytos išlaidos (jų dydis) nėra pagrįstos ar nėra susijusios su teismo sprendimo vykdymu, tai jis šių išlaidų gali neapskaičiuoti ir neįtraukti į patvarkymą dėl vykdymo išlaidų išieškojimo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tiek išieškotojo, tiek skolininko interesai ir jų teisių apsauga šioje vykdymo proceso stadijoje yra užtikrinama CPK 611 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta suinteresuotų asmenų teise skusti antstolio patvarkymą dėl vykdymo išlaidų išieškojimo ir vykdymo išlaidų skaičiavimus CPK 510 straipsnyje nustatyta tvarka. Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-494-701/2015

Dėl draudimo iš esmės peržiūrėti arbitražo teismo sprendimo turinį bei užsienio arbitražo teismo sprendimo atitikties viešajai tvarkai

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl užsienio arbitražo teismo sprendimo, kuriuo priteisti šalių (agento ir žaidėjo) sutartyje nustatyti iš anksto aptarti nuostoliai (angl. *liquidated damages*),

atitikties viešajai tvarkai. Lietuvos apeliacinis teismas atsisakė pripažinti ir leisti vykdyti nurodytą arbitražo teismo sprendimą.

Nors Lietuvos teisinėje sistemoje nėra žinomas iš anksto aptartų nuostolių institutas, tačiau toks susitarimas nėra draudžiamas ir *per se* negali būti laikomas prieštaraujančiu viešajai tvarkai Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies b punkto prasme. Iš bendrosios teisės tradicijos šalių kilęs iš anksto aptartų nuostolių institutas civilinės teisės tradicijos šalyse iš esmės atitinka netesybų institutą, todėl jis nėra atsietas nuo šalių dėl sutarties nevykdymo patiriamų nuostolių. Iš anksto aptartų nuostolių institutas minimas ir *soft law* šaltiniuose, kur, be kita ko, nurodoma, kad iš anksto aptartų nuostolių suma gali būti sumažinta iki protingos sumos, kai ji yra aiškiai per didelė atsižvelgiant į patiriamus dėl neįvykdymo nuostolius ir kitas aplinkybes. Vis dėlto kasacinis teismas pažymėjo, kad šalių susitarimu nustatomi iš anksto aptarti nuostoliai pasireiškia ne tik kreditoriaus tikrumu, kokios iš anksto aptartos sumos šis pažeidimo atveju gali tikėtis iš skolininko, bet ir skolininko atsakomybės apribojimu atitinkama suma, todėl jie gali būti naudingi abiem sutarties šalims. Kasacinio teismo nuomone, iš ginčo arbitražo teismo sprendimo turinio matyti, kad arbitras įvertino aplinkybę, jog iš anksto aptartų nuostolių apskaičiavimo parametrai yra aiškūs, objektyvūs ir numanomi, todėl nematė pagrindo nepatvirtinti šalių sprendimo, susijusio su išieškotinos žalos principu ir suma. Arbitras sprendime taip pat vertino šiuo atveju mokėtinos sumos dydį ir nelaikė pačios sumos per didelę atsižvelgiant į didelius sandymo mokesčius ir atlyginimus profesionalaus krepšinio srityje. Kitoks šių aplinkybių vertinimas ir konstatavimas, kad šalių sulygotos netesybos galbūt yra baudinio pobūdžio ar prilygintinos baudiniams nuostoliams (angl. *punitive damages*), būtų galimas tik iš naujo įvertinus tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius, sutarties nuostatų, buvusių ginčo objektu, turinį ir tikslus įvertinus kitaip, nei tai padarė arbitras. Kasacinio teismo vertinimu, tai prilygtų arbitražo teismo sprendimo peržiūrėjimui iš esmės, o tokia peržiūra pagal Niujorko konvencijos nuostatus nėra galima. Šalims sutarus dėl ginčų, kylančių iš minėtos sutarties, sprendimo arbitraže, žaidėjui šio susitarimo neginčijus, dalyvavus arbitražo procese ir išdėsčius savo poziciją, pareiškėja įgijo pagrįstą lūkestį manyti, kad, arbitrai priėmus sprendimą, daugiau nebekils ginčų dėl arbitražo proceso metu nagrinėtų aplinkybių. Kasacinis teismas sprendė, kad šiuo atveju nėra pagrindo konstatuoti, jog nurodytu arbitražo teismo sprendimu, kuriuo iš esmės priteistos iš anksto dviejų profesionalų sulygotos netesybos, būtų įtvirtintas viešosios tvarkos pažeidimas arba kad tokį pažeidimą lemtų arbitražo teismo sprendimo pripažinimas ir leidimas jį vykdyti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-483-421/2015

Dėl 1958 m. Niujorko konvencijos V straipsnio 2 dalies a) ir b) punktų aiškinimo bei taikymo

Apžvelgiamoje byloje kilo teisiniai klausimai dėl 1958 metų Niujorko konvencijos dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo V straipsnio 2 dalyje įtvirtintų užsienio arbitražo sprendimo nepripažinimo pagrindų – arbitražo išspręsto ginčo objekto (ne)arbitruotinumai bei arbitražo sprendimo prieštaravimo viešajai tvarkai. Lietuvos apeliacinis teismas netenkino pareiškėjo prašymo dėl užsienio arbitražo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje.

Kasacinis teismas išaiškino, kad užsienio arbitražo sprendimo pripažinimo procese vertinant ginčo objekto arbitruotinumą yra aktualus arbitražo pradžios momentas, teismas turi vertinti, ar ginčas buvo arbitruotinas tuo momentu, kada šalis kreipėsi į arbitražą. Arbitražo pradžios momentas, pagal kurį šioje byloje nustatyta ginčo arbitruotinumui patikrinti taikytina Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo (toliau – KAI) redakcija, yra aptartas Švedijos Karalystės Stokholmo prekybos rūmų Arbitražo instituto arbitražo taisyklių 4 straipsnyje, pagal kurį arbitražas laikomas pradėtu, kai Stokholmo prekybos rūmai gauna pareiškimą dėl arbitražo (angl. *Request for arbitration*). Iš byloje esančio prašomo pripažinti ir leisti vykdyti ginčo arbitražo

sprendimo 1 paragrafo matyti, kad aptariamas pareiškimas minėtai arbitražo institucijai pateiktas 2011 m. rugpjūčio 29 d., taigi arbitruotinumą vertinamas pagal tuo metu galiojusią KAI redakciją.

Kasacinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija nurodė, kad nurodytu arbitražo sprendimu išspręstame ginče ir Vilniaus apygardos teisme civilinėje byloje dėl juridinio asmens veiklos tyrimo nagrinėti klausimai yra skirtingi. Pagrindinis arbitraže spęstas klausimas yra akcininkų sutarties bei joje įtvirtinto arbitražinio susitarimo pažeidimo ir iš šios sutarties kylančių teisių gynimo klausimas. Prašomame pripažinti ir leisti vykdyti arbitražo sprendime išnagrinėtas pagrindinis klausimas pagal Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo, galiojusio bylos perdavimo nagrinėti arbitražui metu, 11 straipsnio nuostatas nėra priskiriamas nearbitruotiniams ginčams. Taigi nurodytu arbitražo sprendimu nėra nuspręsta dėl nearbitruotinių pagal Lietuvos Respublikos teisę klausimų.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje išaiškinta, kad *anti-suit injunction* yra teismo nustatytas draudimas pradėti arba tęsti bylinėjimąsi užsienio teisme, užtikrintas teisine sankcija; tais atvejais, jeigu tokio įpareigojimo adresatas jo nesilaiko, jis gali būti patrauktas atsakomybėn už nepagarbą teismui ir už tai jam gali būti skirta net laisvės atėmimo bausmė ar turto areštas. Kasacinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija pažymėjo, kad teismo teisė skirti *anti-suit injunction* bei galimybė už jų nesilaikymą ar pažeidimą nustatyti teisinio poveikio priemones kyla iš valstybės teismams suteikto įgaliojimo vykdyti teisingumą. Skirtingai nei valstybės vardu veikiantiems teismams, arbitrams, gaunantiems įgaliojimus šalių sudaryto arbitražinio susitarimo pagrindu, valstybė nėra suteikusi teisingumo vykdymo funkcijos, be to, arbitrai neturi įgaliojimų taikyti prievartos priemonių. Dėl šių priežasčių išplėstinė teisėjų kolegija konstatavo, kad prašomame pripažinti ir leisti vykdyti užsienio arbitražo sprendime nustatytas įpareigojimas nėra *anti-suit injunction*, nes neatitinka *anti-suit injunction* būdingų požymių. Atsižvelgiant į aplinkybę, kad ginčo arbitražo sprendimu nėra išspręsta dėl *anti-suit injunction* skyrimo, atmestini suinteresuoto asmens argumentai, kuriais įrodinėjama, kad arbitražo sprendimas sukuria nepagrįstą nelygiavertiškumą tarp teismo ir arbitražo sprendimų pripažinimo mechanizmų, įtvirtindamas arbitražo viršenybę prieš teismą. Išplėstinė teisėjų kolegija taip pat pažymėjo, kad arbitražo taikytos poveikio priemonės neriboja šalies teisės kreiptis į teismą visais klausimais apskritai, o nurodo nesikreipti į nacionalinį teismą tik su tais reikalavimais, kuriuos apima sudarytas arbitražinis susitarimas ir kurie gali būti tenkinami arbitražo teismo sprendimu, be kita ko, atsižvelgiant ir į šalies prašomus teisių gynimo būdus. Nurodytas arbitražo sprendimas ir juo nustatytas įpareigojimas yra nukreipti ne į teismą, o į konkrečią bylos šalį. Todėl, arbitražui nustačius vienai iš nacionalinio teismo procese besibylinėjančių šalių įpareigojimą nesibylinėti teisme, valstybės teismo galimybė spręsti dėl savo kompetencijos (o ją nustačius, nagrinėti bylą iš esmės) nėra nei koku nors būdu paveikiama, nei apribojama – neigiamų teisinių pasekmių rizika šiuo atveju tenka tik šaliai, kuri veikia galbūt pažeisdama arbitražinį susitarimą. Arbitražo sprendimo, kuriuo nustatomas įpareigojimas nesibylinėti teisme, pripažinimas ir leidimas vykdyti Lietuvos Respublikoje neturi įtakos nei valstybės teismų teisei spręsti savo jurisdikcijos klausimą, nei nagrinėti bylą iš esmės. Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus, kasacinis teismas panaikino Lietuvos apeliacinio teismo nutartį ir priėmė naują sprendimą – pareiškėjo prašymą tenkino.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-458-701/2015

Darbo teisė

Dėl darbo sutarties nutraukimo pagal DK 136 straipsnio 1 dalies 4 punktą

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl teisės normų, reglamentuojančių darbuotojo atleidimą iš darbo DK 136 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytu pagrindu (kai darbuotojas pagal medicinos ar Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba) išvadą negali dirbti sulygto darbo ar eiti pareigų), aiškinimo ir taikymo. Pirmosios ir

apeliacinės instancijos teismai tenkino ieškovės (darbuotojos) reikalavimą pripažinti jos atleidimą iš darbo neteisėtu.

Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta dėl Tarnybos išvadų privalomumo tiek darbdaviui, tiek darbuotojui bei DK 136 straipsnio 1 dalies 4 punkto imperatyvaus pobūdžio, t. y. Tarnybos išvados pagrindu atsiranda darbdavio pareiga atleisti darbuotoją, kuris dėl savo sveikatos būklės negali toliau eiti pareigų ar dirbti pavesto darbo. Pažymėtina, kad aiškinant ir taikant aptariamą teisės normą reikia vertinti Tarnybos pateikiamos išvados turinį ir atitinkamai teisinę svarbą šalių darbo santykių tęstinumo galimybei.

Naktinio darbo apibrėžtis pateikta DK 154 straipsnio 2 dalyje – naktiniu laikomas darbas, jeigu trys darbo valandos tenka nakčiai (DK 154 straipsnis 1 dalis). Kasacinis teismas pažymėjo, kad, tam, jog darbas būtų laikomas naktiniu, nebūtina dirbti visą darbo laiką tik naktiniu laiku – jeigu bent trys darbo valandos tenka nakčiai, visas darbo laikas laikomas naktiniu, ir atitinkamai, jeigu darbui naktį lieka mažiau nei trys darbo valandos, neliuka pagrindo tokį darbo režimą traktuoti kaip naktinį. Šio ginčo atveju Tarnybos išvada ieškovei nebuvo uždrausta apskritai dirbti naktį, bet buvo uždrausta dirbti naktinį darbą. Kasacinio teismo vertinimu, kadangi pagal dispečerės (ieškovės darbas) darbo grafiką darbui naktį tenka tik 1 val. 10 min. viso darbo laiko struktūroje, tai pagal pirmiau minėtą teisinį reguliavimą ieškovės darbas negalėjo būti priskirtas naktiniam darbui ir atitinkamai negalėjo sudaryti faktinio pagrindo nutraukti darbo sutartį pagal DK 136 straipsnio 1 dalies 4 punktą. Atsižvelgiant į nurodytus argumentus, kasacinis teismas sprendė apeliacinės instancijos nutartį palikti nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-561-684/2015

Dėl darbuotojo tiesioginės civilinės atsakomybės, kai darbdavys (bendrovė) likviduotas dėl bankroto, ir neturtinės žalos atlyginimo dydžio

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas, ar įmonės darbuotojas, kuris, vykdydamas darbo pareigas, padarė žalą kitam įmonės darbuotojui, turi pareigą atlyginti neturtinę žalą, kai darbdavys (juridinis asmuo) likviduotas dėl bankroto. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinio dalį tenkino.

Kasacinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija nurodė, kad tais atvejais, kai netiesioginės atsakomybės subjektas likviduojamas dėl bankroto, taisyklė, kad žalą patyręs asmuo gali kreiptis tik į darbdavį, o ne į tiesiogiai žalą padariusį asmenį – darbuotoją, neatitinka principinio įstatymo leidėjų tikslo dėl nukentėjusiųjų apsaugos. Dėl to išplėstinė teisėjų kolegija, atsižvelgdama į būtinybę apsaugoti nukentėjusiojo interesus, pažymėjo, kad tais atvejais, kai įmonė, pagal CK 6.264 straipsnį atsakinga už žalą atlyginimą, tačiau jos neatlyginusi, likviduojama dėl bankroto, darbdavio atsakomybės už darbuotojo veiksmais padarytą žalą taisyklė turi būti aiškinama ne kaip naikinanti savo veiksmais (neveikimu) žalą sukėlusio asmens atsakomybę, bet kaip įtvirtinanti papildomas garantijas nukentėjusiajam. Priešingas CK 6.264 straipsnio aiškinimas prieštarautų bendrajai atsakomybės už sukeltą žalą taisyklei ir visiško žalos atlyginimo (*restitutio in integrum*) principui. CK 6.264 straipsnyje nustatyta atsakomybės už kitą asmenį taisykle siekiama užtikrinti, pirma, nukentėjusiojo interesus (toks mechanizmas jam garantuoja operatyvų ir realų kompensacijos gavimą, nes įmonė paprastai yra finansiškai pajėgesnė už fizinį asmenį, nereikia aiškintis konkretaus kaltininko), ir, antra, ginti ir žalą padariusį darbuotoją, iš dalies apsaugant jį nuo finansinės naštos (darbuotojui nereikia skubiai atlyginti žalos, darbdavys gali nesinaudoti regreso teise ar naudotis ja ribotai). Pažymėtina, kad šie du siekiai gali būti suderinti tik tada, kai netiesioginės atsakomybės subjektas yra pajėgus patenkinti nukentėjusio asmens reikalavimus. Kai šių interesų suderinti neįmanoma ir jie konkuruoja tarpusavyje (pvz., neišliko netiesioginės civilinės atsakomybės subjekto, privalančio atlyginti žalą), prioritetas teiktinas nukentėjusio asmens interesų gynbai. Kasacinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija išaiškino, kad darbuotojas, padaręs žalą nusikalstamais veiksmais, kurie yra konstatuoti Baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka, ir

iki žalos atlyginimo išnykus subjektui (darbdaviui), privalančiam už jį atlyginti žalą, gali būti tiesioginės civilinės atsakomybės subjektas (tiesioginis skolininkas) pagal deliktinę prievolę. Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad baudžiamojoje byloje žalos atlyginimas buvo priteistas iš įmonės, todėl bylą nagrinėję teismai pagrįstai iš naujo nustatinėjo atlygintinos žalos dydį, priteistiną iš fizinio asmens. Išplėstinė teisėjų kolegija, atsižvelgdama į itin sunkius sužalojimo padarinius ieškovo sveikatai ir gyvenimo kokybei, jų ilgalaikę trukmę ir atsižvelgdama į kasacinio teismo praktiką tokio pobūdžio bylose, sprendė, kad protingas, teisingas, sąžiningas neturtinės žalos atlyginimas nagrinėjamu atveju būtų 21 721,50 Eur (75 000 Lt), todėl apeliacinės instancijos teismo nutartį pakeitė (sumažino ja priteistos atlygintinos neturtinės žalos dydį).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-328-248/2015

Restruktūrizavimo teisė

Dėl galimybės skūsti kreditorių susirinkimo nutarimus patvirtinti restruktūrizavimo planą

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl galimybės skūsti teismo nutartį dėl kreditorių susirinkimo nutarimų teisėtumo vertinimo, kai ta pačia teismo nutartimi patvirtintas restruktūrizavimo planas. Apeliacinės instancijos teismas apeliacine tvarka peržiūrėjo pirmosios instancijos teismo nutarties dėl kreditorių susirinkimo nutarimų pagrįstumo ir restruktūrizavimo plano patvirtinimo teisėtumą.

Įmonių restruktūrizavimo įstatymo (toliau – ĮRĮ) 14 straipsnio 6 dalyje *expressis verbis* nustatyta, kad teismo nutartis patvirtinti restruktūrizavimo planą yra galutinė ir neskundžiama. Kasacinio teismo praktikoje yra nurodyta, kad restruktūrizuojamos įmonės kreditorių susirinkimo nutarimų apskundimo teisinės galimybės glaudžiai susijusios su restruktūrizavimo proceso tikslais ir jiems įgyvendinti keliamais reikalavimais. Iki plano tvirtinimo nagrinėjimo teisme kreditoriai negali teismine tvarka ginčyti tarpinių restruktūrizavimo svarstymo ir tvirtinimo veiksmų dėl reikalavimų, susijusių su restruktūrizavimo plano tinkamumu ir pagrįstumu. Jei būtų priešingai, kiltų pavojus ne tik restruktūrizavimo procedūrų operatyvumui ir sėkmei, bet ir būtų išvengta imperatyviosios ĮRĮ 14 straipsnio 6 dalies nuostatos, pagal kurią teismo nutartis patvirtinti restruktūrizavimo planą yra galutinė ir neskundžiama, nes šis draudimas būtų apeinamas skundžiant tarpinius veiksmus. Teismų praktikoje konstatuota, kad su restruktūrizavimo tikslais ir operatyvaus jų patenkinimo siekiu nesuderinama, jog plano tvirtinimo teisme nagrinėjimas vyktų kitokia nei specialia ĮRĮ 14 straipsnio 6 dalyje nustatyta plano tvirtinimo tvarka, taip sudarant galimybes dubliuotis restruktūrizavimo procedūroms, vilkinti procesą ir pertekliniam bylinėjimuisi. Taigi kreditorius, prieštaraujantis restruktūrizavimo plano projektui, tokius prieštaravimus gali pareikšti nagrinėjant šį klausimą kreditorių susirinkime, po to –restruktūrizavimo plano tvirtinimo teisme stadijoje. Kasacinis teismas pažymėjo, kad šioje byloje ta pačia nutartimi, kuria teismas atmetė kaip nepagrįstus pareiškėjo argumentus dėl kreditorių susirinkimo nutarimų teisėtumo, teismas kartu patvirtinto restruktūrizavimo planą, kurio projektui pritarė kreditorių susirinkimo dauguma. Taigi, kreditoriaus prieštaravimai dėl plano tinkamumo ir pagrįstumo įvertinti nepažeidžiant įstatyme nustatytos restruktūrizavimo plano patikros tvarkos. Taip iš esmės buvo užtikrinta kreditoriaus teisė ginti savo interesus skundžiant kreditorių susirinkimo nutarimą dėl plano tinkamumo ir pagrįstumo. Tačiau įstatyme nustatytas draudimas apskūsti teismo nutartį dėl restruktūrizavimo plano patvirtinimo naikina galimybę apeliacine tvarka dar kartą įvertinti kreditorių susirinkimo nutarimo dėl plano patvirtinimo pagrįstumą. Kasacinis teismas konstatavo, kad apskūsta pirmosios instancijos teismo nutartis nėra apskundimo atskiruoju skundu ir peržiūrėjimo teismų instancinės sistemos objektas, o apeliacinis procesas dėl jos peržiūrėjimo buvo neteisėtas, todėl kasacinis procesas dėl jos peržiūrėjimo nutrauktinas (CPK 293 straipsnio 1 punktas, 340 straipsnio 5 dalis, 341 straipsnis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-559-916/2015

Intelektinės nuosavybės teisė

Dėl prekių perpakavimo į pakuotes ant kurių nenurodomas prekių ženklo savininkas, jų gamintojas

Apžvelgiamoje byloje ieškovė atsakovės veiksmų neteisėtumą grindė tuo, kad atsakovės platinamos prekės yra perpakautos į ne ieškovės pakuotę, nepateikiant jokios informacijos apie gamintoją (ieškovę) arba pateikiant neteisingą informaciją. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas nurodė, kad savaimė prekių perpakavimas nėra draudžiamas. Tam, kad ženklo savininkas galėtų nesutikti su tolesniu prekių komercializavimu, turi būti nustatytos teisiniame reguliavime įtvirtintos sąlygos – pagrįstos priežastys, ypač jeigu pažymėtų tokiu ženklu ir išleistų į rinką prekių kokybė pasikeitė ar pablogėjo (Prekių ženklų direktyvos 2008/95/EB 7 straipsnio 2 dalis, Reglamento dėl Bendrijos prekių ženklo Nr. 207/2009 13 straipsnio 2 dalis, Prekių ženklų įstatymo 40 straipsnio 2 dalis). Pažymėtina, kad nei terminas „teisėta priežastis“, kalbant apskritai, nei sąvoka prekių „kokybė“, kuri „pasikeitė ar pablogėjo“, kalbant konkrečiai, neturėtų būti aiškinama plačiai. Prekių ženklų direktyvos 2008/95/EB (anksčiau – Prekių ženklų direktyvos 89/104/EEB) 7 straipsnio 2 dalis yra pagrindinio principo, t. y. laisvo prekių judėjimo, išimtis. Taigi, nurodytos teisės normos negali būti aiškinamos taip, kad tai sudarytų galimybę dirbtinai „skaidyti“ ES rinką, paneigti prekių ženklo teisių pasibaigimo principą, ir būti kliūtimi laisvam prekių ir paslaugų judėjimui. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) praktika, kurioje aiškinama dėl prekių perpakavimo sąlygų, daugiausia yra susijusi su medicinos (farmacijos) produktais. Vis dėlto, kaip matyti iš ESTT praktikoje pateikiamų aiškinimų, ant pakuotės turi būti nurodoma, kas ant prekės pritvirtino naują etiketę, ir jos gamintojas. Išlygų dėl prekių gamintojo nurodymo ant perpakautos prekės ESTT praktikoje nepateikiama. Apžvelgiamoje byloje taip pat nėra duomenų apie tai, kokios buvo (jeigu tokios buvo) sutartos prekių perpakavimo sąlygos, kurių turėjo laikytis Latvijos bendrovės SIA „CTP“ (turėjusi išimtinės distribucijos teises Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje). Pažymėtina, kad, vertinant perpakavimo teisėtumą, tai, jog ant naujos pakuotės aiškiai nurodoma, kas prekę perpakavo ir kas jos gamintojas, turi įrodyti paralelinis importuotojas, šios bylos atveju – atsakovė. Tačiau atsakovė nepateikė įrodymų, kad ant perpakotų prekių buvo nurodyta ieškovė, kuri yra prekių ženklo savininkė ir prekių, pažymėtų nurodytu prekių ženklu, gamintoja. Atsakovei neįrodžius šios aplinkybės, kasacinis teismas konstatavo, kad nebuvo įvykdyti ginčo prekių perpakavimo teisėtumo kriterijai. Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-477-684/2015